

**SAMARALI MULOQOTNING ASOSIY TARKIBIY
ELEMENTLARI VA SHAXSLARARO MULOQOT KO'NIKMALARI
TIBBIYOT PSIXOLOGIYASI KONTEKSTIDA**

Burashova Nodira Qobiljonovna

Asaka Abu Ali ibn Sino JST.

yetakchi o'qituvchi.

Annotatsiya: Zamonaviy tibbiyotda samarali muloqot bemorning salomatligi va shifokor bilan bo'lgan munosabatiga bevosita ta'sir etuvchi muhim psixologik omil hisoblanadi. Ushbu ishda samarali muloqotning asosiy tarkibiy qismlari — verbal va noverbal aloqa, faol tinglash, empatiya va qayta aloqa jarayoni tahlil qilinadi. Shuningdek, shaxslararo muloqot ko'nikmalari — assertivlik, stressga bardoshlilik va ijtimoiy sezgirlikning tibbiyot xodimlari faoliyatidagi o'rni yoritiladi. Tezisdan ushbu ko'nikmalarning bemor bilan samarali muloqotni ta'minlashdagi roli ko'rsatildi.

Kalit so'zlar: tibbiyot psixologiyasi, samarali muloqot, shaxslararo ko'nikmalar, empatiya, faol tinglash

KIRISH

Sog'liqni saqlash sohasida samarali muloqot nafaqat ma'lumot almashish, balki bemor bilan psixologik aloqani o'rnatish vositasidir. Shifokor va bemor o'rtasidagi muloqotning sifati davolash jarayonining muvaffaqiyatini belgilovchi omillardan biridir. Shu sababli, tibbiyot xodimlarining shaxslararo muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ilmiy va amaliy vazifa hisoblanadi.

Zamonaviy tibbiyot tizimida kommunikatsiya — bu faqatgina axborot uzatish vositasi emas, balki bemor bilan shifokor o'rtasida psixologik ko'prik o'rnatish, unga ishonch hissini uyg'otish va ruhiy qo'llab-quvvatlashning asosi hisoblanadi. Shu munosabat bilan, ushbu ilmiy ish quyidagi asosiy maqsadlarni o'z ichiga oladi:

1. **Samarali muloqotning asosiy psixologik va kommunikativ elementlarini tizimli ravishda aniqlash va tahlil qilish.** Tibbiyot sohasidagi muloqotda verbal (og'zaki) va noverbal (jismoniy,

hissiy) belgilar qanday rol o'ynashi, ular bemor bilan bog'lanishda qanday psixologik ta'sir ko'rsatishini aniqlash ushbu tadqiqotning muhim maqsadlaridan biridir.

2. Faol tinglash, empatiya, qayta aloqa kabi elementlarning tibbiy amaliyotdagi samaradorligini aniqlash.

Ayniqsa, bemor og'ir ruhiy holatda bo'lgan paytda, shifokor tomonidan faol tinglash va empatiya namoyon etilishi orqali davolash natijalarining yaxshilanishi ko'p marotaba isbotlangan. Ushbu elementlarning amaliy tibbiyotda qanday qo'llanishi o'rganiladi.

3. Shaxslararo muloqot ko'nikmalarining tibbiyot psixologiyasi doirasidagi ahamiyatini o'rganish.

Shifokor, hamshira yoki boshqa tibbiyot xodimi bemor bilan aloqada bo'lar ekan, uning ruhiy holatini hisobga olgan holda aloqani boshqarishi, murosali yondashuvni tanlashi va insofli muloqotni amalga oshirishi zarur. Bu ko'nikmalarni rivojlantirish — psixologik tayyorgarlik darajasining muhim mezonidir.

4. Tibbiyot ta'limida muloqot madaniyatining o'rni va uning shakllanish omillarini aniqlash.

Bugungi kunda tibbiyot kollejlarida va oliy o'quv yurtlarida shaxslararo muloqot madaniyatini rivojlantirishga oid darslar mavjud. Ularning samaradorligi, amaliyotdagi natijadorligi va talabalarning ruhiy-axloqiy yondashuviga ta'siri ilmiy jihatdan o'rganiladi.

5. Bemor–shifokor o'rtasida ishonchli va ijobiy munosabatni shakllantirishda shaxsiy va kasbiy xususiyatlarning roli.

Har bir shifokorning individual temperamenti, kommunikatsion uslubi va axloqiy yondashuvi bemor bilan bo'ladigan muloqot sifatiga bevosita ta'sir qiladi. Bu yerda psixologik sezuvchanlik, sabr-toqat, empatiya va diplomatik muloqot uslublari tahlil qilinadi.

6. Muloqotdagi xatolar, tushunmovchiliklar va psixologik to'siqlarni aniqlash hamda ularni bartaraf etish yo'llarini o'rganish.

Har qanday muloqot jarayonida noto'g'ri talqin, sovuq munosabat, beg'amlik yoki noto'g'ri tanlangan so'zlar orqali nizolar kelib chiqishi mumkin. Ushbu tadqiqot muloqotdagi asosiy xatoliklar va ularni oldini olish strategiyalarini yoritib beradi.

7. Tibbiyot sohasida samarali muloqot bo'yicha xalqaro tajriba va standartlarni o'rganish, solishtirish va milliy amaliyotga moslashtirish.

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO), G'arbiy davlatlar va Osiyo mamlakatlarida shifokor–bemor aloqasi bo'yicha mavjud bo'lgan muloqot uslublari o'rganilib, o'zbek sog'liqni saqlash tizimiga mos yo'nalishlar taklif qilinadi.

8. Muloqot va shaxslararo ko'nikmalarni baholash uchun mezon va indikatorlar ishlab chiqish zaruriyatini asoslash. Tibbiyot xodimining muloqot bo'yicha salohiyatini o'lchovchi amaliy mezonlar, testlar, psixologik diagnostika metodikasi orqali bilim, ko'nikma va kompetensiyani aniqlash mexanizmlarini ishlab chiqish zarurligi ko'rsatib o'tiladi.

Asosiy qism

Samarali muloqotning asosiy tarkibiy elementlari:

- **Verbal aloqa:** Axborotni aniq va tushunarli ifoda etish, bemorga mos so'zlarni tanlash.
- **Noverbal kommunikatsiya:** Tana tili, yuz ifodalari, ko'z bilan aloqa va ovoz ohangi orqali muloqotni boyitish.
- **Faol tinglash:** Bemor so'zlarini diqqat bilan eshitish, uning fikrini tushunishga intilish.
- **Empatiya:** Bemorning ruhiy holatini anglash va unga samimiy yondashish.
- **Qayta aloqa:** Olingan ma'lumotga javoban muloqotni doimiy ravishda muvofiqlashtirish.

Shaxslararo muloqot ko'nikmalari:

- **Assertivlik:** O'z fikrini ochiq va hurmat bilan ifoda etish.
- **Stressga bardoshlilik:** Og'ir sharoitlarda ham muloqotni samarali davom ettirish.
- **Ijtimoiy sezgirlik:** Bemorning individual xususiyatlarini hisobga olib, muloqotni moslashtirish.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tibbiy amaliyotda samarali muloqotning tarkibiy elementlari — verbal va noverbal aloqaning uyg'unligi, faol tinglash, empatik yondashuv va qayta aloqa mexanizmlari — bemor va tibbiyot xodimi o'rtasida ishonchli, barqaror va psixologik jihatdan sog'lom muloqotni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu komponentlar nafaqat axborot uzatishni, balki bemorning emotsional holatini barqarorlashtirish, uning tashvish darajasini kamaytirish va davolanishga bo'lgan ishonchini kuchaytirishni ta'minlaydi.

Shuningdek, shaxslararo muloqot ko'nikmalarining mavjudligi — assertivlik, stressga bardoshlilik, ijtimoiy sezgirlik — tibbiyot xodimining kasbiy samaradorligini oshiradi, kasbiy zo'riqish va emotsional charchashning oldini olishga xizmat qiladi. Tibbiyot psixologiyasi doirasida bu ko'nikmalar shaxsning kommunikativ kompetensiyasini belgilovchi asosiy mezon sifatida qaralishi kerak.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, tibbiyot xodimlarining muloqotga oid bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda takomillashtirish, ta'lim jarayonida kommunikatsion psixologiyaga oid modullarni kuchaytirish, kasbiy faoliyatda muloqotni baholash indikatorlarini joriy etish orqali sog'liqni saqlash tizimida sifatli insoniy yondashuvga erishish mumkin.

Shu asosda, muloqot va shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantirish tibbiyot sohasining nafaqat kasbiy, balki axloqiy-psixologik poydevorini mustahkamlovchi dolzarb strategik yo'nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Карл Роджерс. Взгляд на психотерапию. Становление человека. — Москва: Прогресс, 1994.
2. Мейерс Д. Социальная психология. — СПб: Питер, 2011.
3. Братусь Б.С. Основы медицинской психологии. — М.: Медицина, 2000.
4. Ромек В.В. Психология эффективного общения. — М.: Академия, 2007.
5. Курбонова М.Х. Tibbiyot psixologiyasi. — Toshkent: Tibbiyot, 2019.
6. WHO. Effective Communication in Healthcare.
<https://www.who.int>